

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea 'Babeș-Bolyai' Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	2012-2015
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Arheologia Evului Mediu						
2.2 Titularul activităților de curs	Lect. Radu Mârza						
2.3 Titularul activităților de seminar	-						
2.4 Anul de studiu	2	2.5 Semestrul	IV	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7 Regimul disciplinei	DS - facultativ

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	-
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	56	3.6 seminar/laborator	-
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					28
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat					14
Examinări					14
Alte activități: Seminarii practice (de teren)					14
3.7 Total ore studiu individual					70
3.8 Total ore pe semestru					126
3.9 Numărul de credite					5

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	•
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	•

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Dobândirea informațiilor generale și a abilităților fundamentale privind documentarea și cercetarea în domeniul Arheologiei Evului Mediu. • Prezentarea orală și scrisă, în limba programului de studii și într-o limbă de circulație internațională, a cunoștințelor de specialitate. • Elemente fundamentale ale culturii și patrimoniului: istoria culturii, artă și arhitectură; situri istorice; colecții și muzee; patrimoniu industrial; socio-antropologie culturală.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului. • Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă, cu asumarea de roluri diverse. • Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • Cursul urmărește să ofere studenților o introducere în tematica fundamentală a arheologiei medievale și premoderne europene, cu specială privire asupra spațiului Transilvaniei, acoperind intervalul cronologic al secolelor XI-XVII.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Inițiativa principală a cursului va fi axată pe relevarea și studiul obiectivelor arheologice de referință ale acestor epoci: arheologia așezărilor rurale, arheologia fortificațiilor și a ansamblurilor rezidențiale, arheologia așezămintelor religioase și a cimitirelor, arheologia căilor de comunicație, arheologia și istoria peisajului.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. <u>Introducere**</u> : Istorie și Arheologie. Ce este Arheologia Evului Mediu și a Epocii Moderne timpurii? Scurt istoric.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
2. <u>Scopurile și obiectivele disciplinei</u> : Concepte și principii. Teorie și practică. Tehnici de săpătură și de interpretare. Metode de datare.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în	

	domeniu	
3. <u>Arheologia așezărilor rurale</u> – satul medieval și modern timpuriu.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date statistice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
4. <u>Arheologia fortificațiilor și a ansamblurilor rezidențiale</u> : Fortificații din pamânt și lemn, mote, donjoane, burguri, cetăți, palate-castele	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
5. <u>Arheologia edificiilor eclesiastice</u> : Bisericile parohiale și bisericile catedrale. Arheologia monastică: mănăstiri și conventuri. Arhitectură și istoria artei.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
6. <u>Cimitirele și arheologia necropolelor</u> : Rituri de înmormântare. Analiza inventarului mormintelor.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
7. <u>Arheologia urbană</u> : Moștenirea antichității – declin sau transformare? Realitatea orașelor Evului Mediu și a Epocii Moderne timpurii.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	
8. <u>Viața cotidiană (I)</u> : Arheologia căilor de comunicație și a schimburilor comerciale. Istoria și Arheologia peisajului.	Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu	

<p>9. <u>Viața cotidiană (II):</u> Apa. Lemnul. Piatra. Osul și cornul. Pieile și materiale textile. Ceramica. Metalele. Sticla.</p>	<p>Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu</p>	
<p>10. <u>Etnia și Confesiunea în Arheologie:</u> Demografie – migrație – schimb cultural. Analizele ADN și arheologia experimentală.</p>	<p>Tehnici pro-active de comunicare; Utilizarea materialelor grafice și fotografice și a bazelor de date arheologice; Prezentarea de Studii de caz și a Normelor de Bune Practici în domeniu</p>	
<p>11. <u>Prezentarea și dezbaterile referatelor studenților</u></p>	<p>Activități specifice de documentare-cercetare, individuale și de grup; Tehnici pro-active de comunicare</p>	
<p>12. <u>Prezentarea și dezbaterile referatelor studenților</u></p>	<p>Activități specifice de documentare-cercetare, individuale și de grup; Tehnici pro-active de comunicare</p>	
<p>13. <u>Prezentarea și dezbaterile referatelor studenților</u></p>	<p>Activități specifice de documentare-cercetare, individuale și de grup; Tehnici pro-active de comunicare</p>	
<p>14. <u>Concluzii:</u> De ce avem nevoie de Arheologia Evului Mediu și a Epocii Moderne timpurii? Perspective de valorificare socio-culturală și economică a disciplinei.</p>	<p>Tehnici pro-active de comunicare; Prezentarea de Studii de caz relevante în domeniu</p>	

Bibliografie generală

- 1) Berger, Rainer (Ed.), *Scientific methods in Medieval archaeology*. Berkeley, University of California Press, 1970.
- 2) de Bouard, Michel, *Manuel d'archéologie médiévale. De la fouille à l'histoire*. Paris, 1975.
- 3) Ericsson, Ingolf, *Archäologie der Neuzeit – Ziele und Abgrenzung einer jungen Disziplin der archäologischen Wissenschaft. Ausgrabungen und Funde* 40, 1995, 7-13.
- 4) Fehring, Günter P., *Die Archäologie des Mittelalters: Eine Einführung*. Verbesserte und aktualisierte Auflage. Darmstadt, Stuttgart, Theiss, 2000.
- 5) Gerrard, Christopher, *Medieval Archaeology: Understanding Traditions and Contemporary Approaches*. London, Routledge, 2003.
- 6) *Mittelalterarchäologie im Zentraleuropa. Zum Wandel der Aufgaben und Zielsetzungen*. Hg. von Günter P. Fehring und Walter Sage. *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters*. Beiheft 9. Köln, Bonn, Rheinland, 1995.
- 7) Scholkmann, Barbara, *Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit heute. Eine Standortbestimmung im interdisziplinären Kontext. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters*

25/26, 1997/98, 7-18.

- 8) Steuer, Heiko, *Entstehung und Entwicklung der Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit in Mitteleuropa – auf dem Weg zu einer selbstständigen Mittelalterkunde*. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 25/26, 1997/98, 19-38.
- 9) Tauber, Jürg (Hg.), *Methoden und Perspektiven der Archäologie des Mittelalters*. Tagungsberichte zum interdisziplinären Kolloquium vom 27. - 30. September 1989 in Liestal (Schweiz). Liestal, Amt für Museen u. Archäologie d. Kantons Baselland, 1991.
- 10) *The Archaeology of Medieval Europe. 1. Eighth to twelfth centuries AD; 2. Twelfth to sixteenth centuries*. Ed. by James Graham-Campbell and Magdalena Valor. London, UCL Press, 2006.
- 11) www.imareal.oeaw.ac.at - Institut für Realienkunde des Mittelalters und der Neuzeit, Krems/Donau, Österreich.

Bibliografie specială

- 1) Introducere**: Istorie și Arheologie. Ce este Arheologia Evului Mediu și a Epocii Moderne timpurii? Scurt istoric.

de Bouard, Michel, *Manuel d'archéologie médiévale. De la fouille à l'histoire*. Paris. 1975.

Fehring, Günter P., *Die Archäologie des Mittelalters: Eine Einführung*. Verbesserte und aktualisierte Auflage. Darmstadt, Stuttgart, Theiss, ³2000.

Panait, Panait I., Flaut, Daniel, *Arheologie medievală română*. Constanța, Ovidius University Press, 2004.

Scholkmann, Barbara, *Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit heute. Eine Standortbestimmung im interdisziplinären Kontext*. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 25/26, 1997/98, p. 7-18.

Steuer, Heiko, *Entstehung und Entwicklung der Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit in Mitteleuropa – auf dem Weg zu einer selbstständigen Mittelalterkunde*. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 25/26, 1997/98, p. 19-38.

- 2) Scopurile și obiectivele disciplinei: Concepte și principii. Teorie și practică. Tehnici de săpătură și de interpretare. Metode de datare.

Berger, Rainer (Ed.), *Scientific methods in Medieval archaeology*. Berkeley, University of California Press, 1970.

Ericsson, Ingolf, *Archäologie der Neuzeit – Ziele und Abgrenzung einer jungen Disziplin der archäologischen Wissenschaft*. Ausgrabungen und Funde 40, 1995, p. 7-13.

Fehring, Günter P., *Die Archäologie des Mittelalters: Eine Einführung*. Verbesserte und aktualisierte Auflage. Darmstadt, Stuttgart, Theiss, ³2000.

- 3) Arheologia așezărilor rurale – satul medieval și modern timpuriu.

Constantinescu, N., *Coconi, un sat medieval din timpul lui Mircea cel Bătrân - studiu arheologic și istoric*. București, 1972.

Crișan, Ioan, *Așezări rurale medievale din Crișana (secolele X-XIII)*. Oradea, Muzeul Țării Crișurilor, 2006.

Dumitru Țeicu, Gheorghe Lazarovici, *Gornea. Din arheologia unui sat medieval din Clisura Dunării*.

Reșița, Banatica, 1996.

- 4) Arheologia fortificațiilor și a ansamblurilor rezidențiale: Fortificații din pamânt și lemn, mote, donjoane, burguri, cetăți, palate-castele

Iambor, Petru, *Așezări fortificate din Transilvania (sec. IX-XIII)*. Cluj-Napoca, Argonaut, 2005.

Rusu, Adrian Andrei, *Archäologische Ausgrabungen in Siebenbürgischen mittelalterlichen Burgen (1955-1989)*. *Bibliographie*, în Castrum Bene, Gyöngyöspatak, 2, 1990, p. 387-393.

Rusu, Adrian Andrei, *Arheologia cetăților medievale din Transilvania*, în Arheologia Medievală, II, 1998, p. 5-19.

Rusu, Adrian Andrei, *Castelarea carpatică. Fortificații și cetăți din Transilvania și teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV)*. Cluj-Napoca, Mega, 2005. [Volumul conține un CD cu ilustrație!]

Rusu, Adrian Andrei, *Cetatea Hațegului. Monografie istorică și arheologică*, în Sargetia, XVI-XVII, 1982-1983, p. 333-359.

Rusu, Adrian Andrei, *Donjoane din Transilvania*, în ActaMN, XVII, 1980, p. 177-197.

Rusu, Adrian Andrei, *Terminologia privitoare la fortificațiile medievale ale Transilvaniei în secolele XIII-XIV*, în vol. In honorem Gernot Nussbächer. Îngrijit de D. Năzare, Ruxandra Năzare și B. I. Popovici. Brașov, Foton, 2004, p. 119-132.

- 5) Arheologia edificiilor eclesiastice: Bisericile parohiale și bisericile catedrale. Arheologia monastică: mănăstiri și conventuri. Arhitectură și istoria artei.

Rusu, Adrian Andrei (Coord.), *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.

Rusu, Adrian Andrei (Sub redacția), *Cetatea Oradea. Monografie arheologică. I. Zona palatului episcopal*. Oradea, Ed. Muzeului Țării Crișurilor, 2002.

Rusu, Adrian Andrei, Burnichioiu, Ileana, *Mozaicurile medievale de la Bizere. Die mittelalterliche Mozaiken von Bizere. The Medieval Mozaics from Bizere*. Cluj-Napoca, Mega, 2006.

Rusu, Adrian Andrei, Szöcs, Peter. L., *Mănăstirea Peri. Contribuții arheologice*, în vol. Relații româno-ucrainiene. Istorie și contemporaneitate. Satu Mare, 2007, p. 95-107.

Țeicu, Dumitru, *Geografia ecleziastică a Banatului medieval*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

- 6) Cimitirele și arheologia necropolelor: Rituri de înmormântare. Analiza inventarului mormintelor.

Beșliu Munteanu, Petre, *Spitalul medieval din Sibiu*. Sibiu, Honterus, 2008.

Luca, Sabin Adrian, Pinter, Zeno-Karl, *Der Böhmerberg bei Broos/Orăștie. Eine archäologische Monographie*. Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2001.

Marcu Istrate, Daniela, *Sibiu. Piața Huet. Monografie arheologică. I. Alba-Iulia, Altip*, 2007.

Rusu, Adrian Andrei (Coord.), *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și*

Maramureș. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.

Rusu, Adrian Andrei (Sub redacția), *Cetatea Oradea. Monografie arheologică. I. Zona palatului episcopal*. Oradea, Editura Muzeului Țării Crișurilor, 2002.

Rusu, Cosmin C., Gergely, Balázs, *Cimitirul medieval din Piața Unirii – Cluj*, în *Acta Musei Napocensis*, 41-44, 2004-2007.

- 7) Arheologia urbană: Moștenirea antichității – declin sau transformare? Realitatea orașelor Evului Mediu și a Epocii Moderne timpurii.

Benkő E., *Kolozsvár magyar külvárosa a középkorban*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum, 2004.

Beșliu Munteanu, Petre, *Primăria veche din Sibiu. Das Alte Rathaus in Hermannstadt*. Constanța-Sibiu, Tennis Club Sen, [f. a.].

Beșliu Munteanu, Petre, *Spitalul medieval din Sibiu*. Sibiu, Honterus, 2008.

Drașovean, Florin, Feneșan, Costin, Fluture, Alexandru, Szentmiklosi, Alexandru, El Susi, Georgeta, Kopeczny, Zsuzsanna, M-Kiss, Hedy, Șeptilici, Raul, Dinu, Niculina, *Timișoara în amurgul Evului Mediu. Rezultatele cercetărilor arheologice preventive din centrul istoric*. Timișoara, Mirton, 2007.

Istrate, Angel, *Sibiu. Piața Mare. Cercetări arheologice*. Alba-Iulia, Altip, 2007.

Marcu Istrate, Daniela, *Sibiu. Piața Huet. Monografie arheologică. I*. Alba-Iulia, Altip, 2007.

Rădulescu, Gabriela, *Bistrița. O istorie urbană*. Cluj-Napoca, Limes, 2004.

- 8) Viața cotidiană (I): Arheologia căilor de comunicație și a schimburilor comerciale. Istoria și Arheologia peisajului.

Bejenaru, Luminița, *Arheozoologia spațiului românesc medieval*. Iași, Editura Universității Alexandru I. Cuza, 2003.

Ohler, Horbert, *Reisen im Mittelalter*. Düsseldorf, Zürich, Artemis & Winkler, ⁴2004.

Rackman, Oliver, *The History of the Countryside. The classic history of Britain's landscape, flora and fauna*. London, Phoenix Press, 2000.

- 9) Viața cotidiană (II): Apa. Lemnul. Piatra. Osul și cornul. Pieile și materiale textile. Ceramica. Metalele. Sticla.

Marcu Istrate, Daniela, *Cahle din Transilvania și Banat de la începuturi până la 1700*. Cluj-Napoca, Accent, 2004.

Pinter, Zeno-Karl, *Spada și sabia medievală în Transilvania și Banat (secolele IX-XIV)*. Reșița, Banatica, 1999.

Rusu, Adrian Andrei, Burnichioiu, Ileana, *Mozaicurile medievale de la Bizere. Die mittelalterliche Mozaiken von Bizere. The Medieval Mozaics from Bizere*. Cluj-Napoca, Mega, 2006.

Rusu, Adrian Andrei, *Catarama medievală în formă de stea*, în *Ephemeris Napocensis*, VI, 1996, p. 267-276.

Rusu, Adrian Andrei, *Despre cuțitele de luptă din Transilvania medievală*, în vol. *Studii de istorie*

medievală și premodernă. Omagiu profesorului Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei Române. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 75-96.

Rusu, Adrian Andrei, *Gotic și Renaștere la Vințu de Jos. Gotik und Renaissance im Unter-Winz*. Cluj-Napoca, Satu Mare, 1998.

Rusu, Adrian Andrei, Mărginean, Florin, *Prelucrarea osului și cornului în Transilvania medievală (început de abordare tematică)*, în *Arheologia Medievală*, 5, 2005, p. 113-158.

Rusu, Adrian Andrei, *Sticlăria medievală din Transilvania. Repere generale și documente arheologice*, în *Ephemeris Napocensis*, V, 1995, p. 301-330.

Rusu, Cosmin C., *Iluminatul artificial în Evul Mediu. Transilvania – secolele XI-XVI*, în *Mediaevalia Transilvanica*, II/1, 1998.

10) Etnia și Confesiunea în Arheologie: Demografie – migrație – schimb cultural. Analizele ADN și arheologia experimentală.

Benkő, Elek, *Kolozsvár magyar külvárosa a középkorban*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum, Polis, 2004.

Fabini, Hermann, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*. Bd. 1 (Textband) und Bd. 2 (Bildband). Heidelberg, Monumenta Verlag, 1999.

Kovács, András, *Késő Reneszánsz építészet Erdélyben. 1541-1720*. Budapest-Kolozsvár, 2003.

Rusu, Adrian Andrei (Coord.), *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.

Rusu, Adrian Andrei, *Moștenirea materială a antichității în districtul Hațegului (epoca prerenascentistă și a Renașterii timpurii)*, în *SCIVA*, 37, nr. 3, 1986, p. 249-255.

Rusu, Adrian Andrei, *Reprezentări de pluguri pe fresca monumentului medieval de la Streisângeorgiu (jud. Hunedoara)*, în *Revista de Istorie*, 29, nr. 7, 1976, p. 1059-1065.

Rusu, Adrian Andrei, *Tezaurul de frescă medievală românească de la Răchitova*, în *Arta*, XXXV, nr. 7, 1988, p. 27.

Țeicu, Dumitru, *Geografia ecleziastică a Banatului medieval*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

Bibliografie opțională

Revista *Arheologia Medievală*. 1/1996-

www.medievistica.ro

www.cetati.medievistica.ro

www.biserici.medievistica.ro

www.mittelalterarchaeologie.de

www.uni-bamberg.de/amanz

www.unicaen.fr/ufr/histoire/craham/publications/spip.php?rubrique29

Nu este cazul.		
Bibliografie		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Colaborări și parteneriate (practică de specialitate – participare pe șantier arheologice și consultanță) cu instituțiile de cultură județene și naționale (Muzeu, Direcții Județene de Cultură și Patrimoniu, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Institutul de Memorie Culturală, Institutele de Arheologie ale Academiei Române etc.), instituții publice, locale și naționale, cu competențe în domeniul administrării și valorificării patrimoniului cultural (Consilii Locale, Consilii Județene etc.), firme private active în domeniul prestării de servicii de prospecție și cercetare arheologică.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoștințe; Abilități de comunicare-argumentare orală	Colocviu	33%
	Cunoștințe; Abilități de comunicare-argumentare în scris	Lucrare finală	34%
10.5 Seminar/laborator	Cunoștințe; Abilități de documentare, structurare-sinteză, argumentare și comunicare orală și în scris;	Evaluarea pe parcurs – participarea pro-activă în cadrul dezbaterilor tematice, realizarea de lucrări de seminar (fișe teoretice și de prezentări orale practice)	33%
10.6 Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none"> Obținerea unui punctaj minim cumulat de 51% din punctajul maxim de 100%. 			